

İNGİLTERE VE TÜRKİYE'DEKİ OKULLARIN DENETİMİ

Ali TAŞ*
Canan GÜNEL**

Özet

Bu çalışmada, okullarda denetimin tanımı ve kapsamı açıklanmakta ve denetimin eğitimde kalite üzerindeki önemine kısaca değinilmektedir. İlk olarak İngiltere'deki devlet okullarında var olan denetim türleri sınıflandırılmakta; okulların dışsal denetimini gerçekleştiren ulusal ve yerel organlar sunulmakta ve ulusal organların gerçekleştirdiği denetimin aşamaları ortaya konmaktadır. Daha sonra, Türkiye'de gerçekleşen denetimin genel özellikleri ve denetim organları üzerinde durulmakta; kurum ve ders denetiminin boyutlarına değinilmektedir. Son olarak, söz konusu iki ülkedeki okulların denetlenmesi süreçleri karşılaştırılmakta; benzerlikler ve farklılıklar ortaya konmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Denetim, denetçi, eğitim yönetimi

Giriş

Eğitim insana istenilen özellikleri öğrenme yoluyla kazandırmaya çalışır. Bu yüzden, insanın öğrenme sürecinin ne olduğunun bilinmesi ve bu sürece göre öğrenmesinin yönetilmesi önem taşımaktadır (Başaran, 1998, 22). Eğitim ve öğretimin amacına ulaşması için ise, belli standartların ve kalitenin yakalanması gerekmektedir. Eğitimde kaliteyi artırmak için, eğitim sistemi içinde yer alan okulların, kendilerince ve denetim birimlerince değerlendirilmelerini içeren "denetim" süreci büyük önem taşımaktadır.

Denetim kamu yararı adına davranış kontrol etme sürecidir (Taymaz, 1982, 1). Okul denetimi ise bir okulun ne kadar iyi işlediğini değerlendirmeyi sağlayacak verileri toplama, inceleme ve sonuca varma sürecidir (Ofsted, 2005a). Bu süreçte, denetim okulun kalitesinin ve standartlarının ne kadar iyi yönetilip yönlendirildiğini değerlendirmektedir ve öğrencilerin gelişimini gözlemektedir.

Okulların çoğalması, okullar arasında eşgüdümü zorunlu kılmaktadır. Eşgüdümleme, işbaşında yetiştirme, öğretmenlere kılavuzluk etme, işlemeyi izleme gibi görevler, eğitim yönetmeninin yanı sıra bir de eğitim denetçisinin görevlendirilmesini gerekli kılmaktadır (Başaran, 1998, 65).

Eşgüdümleme ve eğitimde ortak kalite ve standartların sağlanması amacı, her kurumun elindeki kaynakları en iyi şekilde kullanmasını gerektirmektedir. Ayrıca, Taymaz (1982, 3)'a göre örgütün amaçlarına ulaşma derecesi, bir bakıma kaynakları kullanma derecesine bağlıdır. Bu nedenle, kurum çalışmalarının sürekli olarak gözetim ve denetim altında tutulması, kaynakların kullanılma durumlarının belirlenmesi

* Yrd. Doç. Dr.; SDÜ.Burdur Eğitim Fakültesi Öğr.Üyesi

** Süleyman Demirel Üniversitesi, İngilizce Okutmanı

zorunludur. Dolayısıyla, okulların denetlenmesi, eğitim öğretim kalitesini yakalamak için, büyük önem taşımaktadır.

A-İngiltere’de Okulların Denetlenmesi

İngiltere’de devlet tarafından finanse edilen okulların yönetici kadrosu, okullardaki eğitimin kalitesi konusunda ailelere, yerel eğitim otoritelerine ve ulusal eğitim yönetimlerine karşı sorumludur (Eurydice, 2004). Bu kalitenin değerlendirilmesi ise hem okulun kendisi hem de ulusal ve yerel denetçiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Okulun öz (kendi kendini) değerlendirmesi içsel denetim; okul dışından gelen denetçiler tarafından değerlendirilmesi ise dışsal denetim olarak adlandırılmaktadır.

a)İçsel Denetim

İngiltere’deki devlet okulları eğitimde kaliteyi sağlama konusunda kendi kendine karar verme yetkisine sahiptir. Bu nedenle hükümet ve yerel yönetimler, okul gelişiminin önemli bir ögesi olarak okulların öz değerlendirmesini desteklemektedirler. Kurumsal öz değerlendirme ve okulun gelişimi öncelikle okul yönetim teşkilatının sorumluluğu altındadır (Eurydice, 2004).

Okullar ister kendi yöntemlerini ister dışsal denetim bölümü olan Eğitimde Standartlar Bürosu’ndan (OFSTED) edindikleri örnek “Öz değerlendirme formlarını” kullanarak öz değerlendirme yapabilmektedirler. Öz değerlendirme formu kullanımı yeni denetim düzenlemelerinin başında gelmekle birlikte okullardan şu bilgileri ortaya koymalarını istemektedir:

- Bir denetim programına karşı ilerleme süreçlerini değerlendirmek
- Değerlendirmeye esas olan konuları ortaya koymak
- Okulun başarılı ve zayıf yanlarını belirlemek
- Okulun zayıf yanlarını güçlendirmek için yapılan eylemi açıklamak (Ofsted, 2005b)

İngiltere’deki bütün okullar kendilerini değerlendirmek durumundadırlar. OFSTED (Eğitimde Standartlar Bürosu) okulların öz değerlendirmelerinin, denetim aralıkları süresince yıllık olarak uygulanmasını önermektedir. Okulun öz değerlendirme sürecini etkileyen faktörler; hedef belirlemek için ulusal gereklilikler gibi konuları içeren hükümet öncelikleri, OFSTED denetimlerinin gerektirdikleri ve okul gelişimini destekleyen yerel eğitim yönetimlerinin rolüdür (Eurydice, 2001).

Okulların öz değerlendirmeleri, kurum içindeki gelişmelerden ve aksaklıklardan sürekli olarak haberdar olmayı ve bunların izlenmesini mümkün kılmaktadır. Dahası, yönetici kadro, eğitim öğretim iş görenleri tarafından gerçekleştirilen etkinlikleri gözleme şansı elde etmektedir. Ayrıca sonuçlar, iş görenlerin kendileri, aileler, yerel eğitim yönetimleri ve OFSTED22 denetçileri için veri sağlamaktadır (Eurydice, 2001).

b)Dışsal Denetim

İngiltere’deki okul öncesi eğitim kurumları ile ilk ve orta öğrenim kurumlarının dışsal denetimi Eğitimde Standartlar Bürosu (OFSTED) denen, bakanlığa bağlı olmayan bir hükümet bölümü tarafından yürütülmektedir (Eurydice, 2005). Günümüzdeki okul denetimleri sistemi 1992’de çıkarılan “Eğitim Yasası” (Education Act) ile

◆ Ali Taş / Canan Günel

1993'te gerçekleşen Eğitim Yasası'nın beşinci bölümünün birleştirildiği 1996 Okul Denetimleri Yasası'na göre düzenlenmiştir (Eurydice, 2004).

İngiltere'de normal şartlar altında okullar altı yıllık aralıklarla denetlenmektedir. Bu denetimler sonunda, en etkili okullar bir dahaki denetimi en geç görecektir. Kadrolu denetçiler düzenli okul denetim sistemini iyi işletmelerine karşın, bu denetimler sözleşmeli çalışan denetim ekipleri tarafından da uygulanmaktadır. Bu ekipler OFSTED tarafından toplanan, kaydedilen, eğitilen ve değerlendirilen bağımsız denetçilerden oluşur ki bu denetçiler sürekli işgörenler değildir. Her bir denetim kadrolu bir denetçi tarafından yönetilir ve bu kadrolu denetçiler sözleşmeli olanların –yaşanın gerektirdiği gibi- zinde, uygun, yeterlik sahibi ve etkili olduğunu onaylamak ve onların verimli çalışmasını sağlamak ve de denetimin okullarda gerektiği gibi yapılması için gerekli önlemleri almak zorundadırlar (Eurydice, 2004).

Okuldaki denetimin süresi ve denetçilerin sayısı okulun büyüklüğüne ve denetim türüne bağlıdır. Genellikle 200 öğrenciye kadar olan küçük bir ilkokulun denetimi iki kişilik bir denetçi ekibiyle iki günde tamamlanırken, yaklaşık bin öğrencisi olan büyük okullarda denetim; on beş denetçi ile bir hafta sürebilmektedir. Denetçiler, okulda buldukları süre içinde dersleri izleme, öğretmen ve öğrencilerle görüşme ve okulun ne kadar iyi işlediği konusunda bilgi toplama gibi etkinliklerde bulunurlar (Ofsted, 2005a).

Denetimin sonuçları şu bilgi kaynakları temel alınarak belirlenmektedir:

- Dokümantasyonun gözden geçirilmesi (edim ve değerlendirme verileri, okulun öz değerlendirmesi, gelişim planı, tanıtım ve ders programı, yerel eğitim yönetimlerinin gözlem raporu ve veli anketleri gibi...)
- Ders gözlemi.
- Öğrenci çalışmalarının izlenmesi
- Öğrenci, öğretmen, yönetici, veli ve okul çalışmalarında yer alan diğer kişilerle görüşme (Eurydice, 2004).

Bu bilgi kaynaklarının değerlendirilmesi için denetçinin, denetim sırasında izlenimlerinden sonra bazı sorulara cevap verebilmesi gerekmektedir. Bu sorular şunlardır:

1. Denetlenen, ne tür bir okuldur?
2. Standartlar ne kadar yüksektir?
3. Öğrencilere ne kadar iyi bir öğretim sunulmaktadır?
4. Öğrencilere sunulan müfredat ve diğer fırsatlar ne kadar iyidir?
5. Okul öğrencileriyle ne kadar ilgilenmektedir?
6. Okul, aile ve çocukla ilgilenen diğer kişilerle ne kadar işbirliği içinde çalışmaktadır?
7. Okul ne kadar iyi yönetilmekte ve yönlendirilmektedir?
8. Okul ne kadar etkilidir? (Ofsted, 2000)

c)Denetim Aşamaları

Baş denetçi ve diğer denetçilerden oluşan denetim ekibi tarafından okula, denetiminden altı-on hafta öncesi bir uyarı gönderilmektedir. Daha sonra okuldan iki

tane veri formu, bir tane yasalara uygunluk açısından kendini denetleme formu ve öz değerlendirme formu doldurması beklenmektedir (Ofsted, 2003a). Bu formlar, Eğitimde Standartlar Bürosunun web-sitesi aracılığı ile doldurulmaktadır. Denetim tarihleri ise baş denetçi okulla iletişim kurduğunda karşılıklı müzakereler sonucu kesinleştirilmektedir.

Ön-denetim döneminde baş denetçi okul tarafından sağlanan veri ve bilgileri analiz etmekte, okulu ziyaret etmekte ve öğrenci ile velilerin görüşlerini dinlemektedir. Bu etkinlikler baş denetçiye okuldaki kalite ve standartlar hakkında izlenim sağlamak ve denetim için gerekli konuları belirlemede yardımcı olmaktadır (Ofsted, 2003b).

Denetim sırasında denetçilerin zamanlarının büyük bir kısmı, derslerin izlenmesi, öğrencilerin çalışmalarının incelenmesi ile öğrenci ve okul iş görenleriyle görüşme gibi doğrudan veri toplama etkinlikleriyle geçmektedir. Ayrıca okul tarafından ortaya konan iddialar ve tanımlanan süreçlerin ne kadar geçerli olduğu incelenmektedir. Denetçilerin gözlemleri sonunda hem yönetici hem de öğretici kadroya geri bildirim vermeleri gerekmektedir (Ofsted, 2003b).

Bütün bu denetim sürecine veliler de katılabilmektedir. Okul, velilere denetim görecekleri tarihi bildirmekle yükümlüdür. Böylece, denetçiler velilerle bir toplantı yaparak onlara denetimin kapsamını ve işleyişini anlatmakta, onların okulla ilgili beklentilerini ve görüşlerini dinlemektedirler. Ayrıca, toplantıya katılmayan velilerden de görüşlerini bildirebilmeleri için bir anket doldurmaları istenmektedir (Ek 1). Denetim bittikten sonra, okulun bir başka yükümlülüğü, başlıca denetim bulguları ve bunlara karşılık okulun geliştirdiği eylem planlarını velilere duyurmaktır (Ofsted, 2005a)

Denetimin sonuna doğru, denetçiler okulun zayıf ve güçlü yanlarıyla ilgili genel bir değerlendirme yapmak için toplanmaktadır. Bu süreçte, genel bulgular okul yöneticisi ile paylaşılmaktadır. Denetimden sonra detaylı bir denetim raporu ve veliler için bir özet rapor hazırlanmaktadır. Denetim raporuna, denetim sırasında doldurulmuş olan "denetim yargıları formu" (Ek 2) da eklenmektedir. Rapor okulla görüş alış verişinde bulunularak gözden geçirilmekte ve okulun raporu yayınlanmadan önce görmesine olanak sağlanmaktadır (Ofsted, 2003b).

d)Okul Denetiminin Sonuçları

Okul denetiminin sonucunda denetim tatmin edici olabilir ya da olmayabilir. Her iki durumda da ulaşılan sonuçlar ve gerçekleştirilen eylemler farklıdır.

1)Denetim Tatmin Edici İse;

Denetçi takımının, okul yönetimine denetimden hemen sonra sözlü rapor, altı hafta içinde ise yazılı bir rapor vermesi gerekmektedir. Okul, denetim raporunu aldıktan sonra, bu raporu on gün içinde internette yayınlanan bir belge haline getirmekte ve velilere de bu raporun bir özetini sunmaktadır. Okul yönetimi, denetçilerin tavsiyelerini okula nasıl uyarlayacaklarını anlatan bir eylem planı hazırlamak zorundadır. Bu eylem planı da raporun alınından sonraki kırk gün içinde yayınlanmaktadır (Ofsted, 2005a).

◆ Ali Taş / Canan Günel

2)Denetim Tatmin Edici Değil İse;

Yukarıdaki sürece ek olarak problemlerin ciddiyet derecesine bağli olarak iki benzer eylem gerçekleştirilmektedir. Bunlar:

a)Denetçiler okulun ciddi boyuttaki zayıflıklarını raporlarında ayrıntılı bir şekilde belirtmekte ve gerekli tavsiyelerde bulunmaktadır. Sonrasında ise, okul kadrolu denetçiler tarafından bir süre daha yakından izlenmekte ve okulun, eylem planındaki konularda tatmin edici bir gelişme gösterip göstermediğı değerlendirilmektedir. Bu süreçte yerel eğitim yönetimleri de zorlukların üstesinden gelmesine destek olmaktadır. Eğer problemler çözülmezse kadrolu denetçiler okulun "Özel Önlemlere" ihtiyacı olduğunu rapor edebilirler (Ofsted, 2005a; Eurydice, 2004).

b)Özel önlemler kategorisine alınan okulların denetimi normal okullardan farklıdır. Bu kategorideki okullar, gelişmelerin aşamalarını içeren çok daha detaylı bir eylem planı yapmak zorundadırlar. Ayrıca, yerel eğitim yönetimleri, bu tür okulları da izlemek ve onlara danışmanlık yapmak zorundadırlar. Okul, kadrolu denetçiler tarafından iki yıl boyunca izlenmekte ve bu süre sonunda yeniden denetlenmektedir. Plandaki hedefleri başaran okullar "Özel Önlemler" kategorisinden çıkarılmaktadır. Gelişme gösteremeyen okullarsa, Eğitim Bakanlığı tarafından kapatılmaktadır (Ofsted, 2005a; Eurydice, 2004).

e)Yerel Eğitim Yönetimleri

İngiltere'de yerel eğitim yönetimlerinin görevleri arasında okulları ulusal denetçiler gibi denetlemek olmamasına rağmen, okulların dışsal değerlendirilmesinde önemli rol oynamaktadırlar. 1996'daki Eğitim Yasası'na göre, yerel yönetimlerin, buldukları çevrenin gereksinimlerini giderecek etkili bir ilk ve orta öğretim sağlayarak, toplumun ruhsal, ahlaki, zihinsel ve fiziksel gelişmelerine katkıda bulunmak adına genel bir sorumlulukları vardır. Bu sorumlulukları yerine getirmek için, yerel yetkililer çevrelerindeki eğitim kurumlarına danışmanlık etmek ve onların etkinliklerini izlemek durumundadırlar (Eurydice, 2004).

Her bir okul için yerel eğitim yönetimleri tarafından görevlendirilen bölgesel denetçiler de vardır (Başar, 2000, 122). Bu denetçilerin görevleri arasında; okul ediminin gözlenmesi, geliştirilmesi ve gereken alanlarda okula uygun önerilerde bulunması yer almaktadır. Bu etkinlikler aracılığı ile yerel eğitim yönetimlerinin başarısız olan ya da devamsızlık sorununun yoğun olduğu okulları belirlemeleri ve bu okullara ilişkin daha aktif roller alarak okul gelişimi için alternatifler sunmaları beklenmektedir. 1998 Okul Standartları Yasası'na göre, yerel eğitim yönetimleri okul yönetimine bazı durumlarda uyarı verebilmektedirler. Yerel eğitim yönetimleri;

- okuldaki öğrencilerin kabul edilemeyecek düzeyde başarısız olduklarına ve herhangi bir müdahale söz konusu olmazsa böyle devam edeceği konusunda ikna olmaları halinde,
- okul yönetiminde ciddi bozukluklar olması ve bu durumun performans standartlarını düşürme olasılığı söz konusu ise,
- okuldaki iş görenlerin güvenliği tehdit altında ise müdahale etme hakkına sahiptirler.

Dolayısıyla, yerel eğitim yönetimleri de okulların denetlenmesine katılmaktadırlar.

B)Türkiye’de Okulların Denetlenmesi

Bir sistemin amaçları doğrultusunda çalışıp çalışmadığını tanımak için iç dönütlere; ürettiği ürünün istenen nitelikte ve nicelikte olup olmadığını tanımak için de dış dönütlere gereklilik vardır (Başaran, 1996, 57). Kapsamlı eğitim denetiminin amacı; eğitimde okullaşma, eşitlik, nitelik, iç ve dış verimlilik, maliyet ve finansman, yönetim ve denetim konularında iyileştirmeyi sağlamak için sınırlılıkların tanımlanmasında, önceliklerin belirlenmesinde ve strateji oluşturulmasında yardımcı olmaktır. Denetimler, eğitim sistemini standartlara ve istatistikî verilere göre, amaçlanan hedefler yönünden ve toplam kalite açısından değerlendirmekte; eğitim bölgeleri ve okullar ile Bakanlık arasında irtibatı sağlamakta; denetimler sırasında belirlenen eğitimi geliştirici uygulamalar ve verimli hizmetler önerilerle birlikte taşınabilmektedir (MEB, 2004).

Eğitim sisteminin iç ve dış dönüt bilgilerini toplayan ve amaçlarından sapmasını önleyen en önemli yönetim alt sistemleri denetim birimleridir. Bunlardan biri, Millî Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünde olan Teftiş Kurulu; diğeri ise il millî eğitim müdürlüklerinde bulunan İlköğretim Teftiş Kurullarıdır (Başaran, 1996, 57). İllerde bulunan Teftiş Kurulu bir başkanla, baş denetçi, denetçi ve denetçi yardımcılardan oluşur. Bu kurul doğrudan Bakan’a bağlıdır ve görev merkezi Ankara’dır ki burası denetçilerin de görev merkezidir (MEB, 1993). Teftiş Kurulu ile denetçi ve denetçi yardımcılarının sağlıklı, verimli ve güvenli bir şekilde denetim hizmetlerine ilişkin çalışmalarını yürütebilmeleri için denetleyecekleri birimlerde gerekli çalışma ortamı ve teknolojik donanım sağlanır. Bu amaçla, görev ve çalışma merkezlerindeki denetçi sayısı da dikkate alınarak, gerekli nitelik ve nicelikte işgören görevlendirilir (MEB, 2004).

Bakanlık ve ilköğretim denetçilerinin görevleri dört başlık altında ele alınabilir:

İnceleme-araştırma; denetim (ders – kurum), rehberlik-mesleki yardım, soruşturma (ön inceleme-disiplin).

Bu bölümde, denetçilerin denetim görevleri, kurum ve ders denetimi olarak ele alınmakta ve denetimlerin nasıl gerçekleştirildiğine değinilmektedir.

a) Kurum Denetimi

Kurum denetimi, okulun eğitim ve yönetim süreçleri ile bunlarla ilgili kayıt ve işlemlerin incelenerek, kurumun genel işleyişi hakkında bir hükme varmak üzere yapılan denetimdir (Taymaz, 1982, 110). Kurum denetimi, kurumların sistemindeki yeniliklerin ilgili kurumlara iletilmesini, kurumun çalışmalarını güçleştiren veya zayıflatan nedenlerin belirlenmesini, gerekli önlemlerin yerinde ve zamanında alınması, kurumun amaçlarını gerçekleştirmede insan ve madde kaynakları ile bunlardan yararlanılma durumunun gözlenerek yerinde ve etkili bir biçimde kullanılmasını içermektedir. Ayrıca, kurum denetimi, eğitim-öğretim ve yönetim etkinliklerinin geliştirilmesi, öğretme-öğrenme ve yönetim sürecinin etkili duruma getirilmesi için objektif verilere, yasa, tüzük, yönetmelik, genelge, emir ve kararlara dayalı olarak gözlenmesi, kontrol edilmesi ve ölçütlere göre değerlendirilerek geliştirilmesidir (MEB, 2001)

Kurum denetimlerinde okulun fiziki durumu, eğitim ve öğretim durumu, büro işleri, öğrenci işleri, personel işleri, hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri ve demirbaşlar incelenerek; bu konularla ilgili denetim raporları düzenlenmektedir (MEB,

◆ Ali Taş / Canan Günel

2001). Taymaz (1982, 115) ise kurum denetimindeki görevleri beş başlık altında toplamaktadır. Bunlar; okul işletmesi, personel işleri, öğrenci işleri, öğretim ile ilgili işler ve eğitim ile ilgili işlerdir.

Kurum denetimleri bir denetim ekibi tarafından yapılmaktadır. Bu ekip, çalışmalarını yıllık ve aylık olarak hazırlanan çalışma programlarına göre düzenlemektedir. Grup, denetim yapacağı kuruma, söz konusu denetim ve rehberlik çalışmasının yapılacağını en az bir hafta önce bildirmek durumundadır (MEB, 2001). Buna göre de ilgili okul, denetimin yapılabilmesi için kurumun uygun bir odasını bu çalışmalar için düzenlemektedir. Çalışma programlarına uygun olarak kurumlara gidildiğinde; grup başkanı veya grup sorumlusunun başkanlığında rehberlik ve denetim çalışmaları öncesi grup üyeleri ile toplantı yapılır. Bu toplantıda tutum, davranış, değerlendirme ve olası gelişmeler hakkında durum belirlenir. Kurumların denetim defteri ve geçmiş yıllara ilişkin kurum denetim raporu incelenerek önceki rehberlik ve denetim çalışmalarında görülen başarı durumlarının devam edip etmediği ve belirlenen eksikliklerin tamamlanması için ne gibi çalışmaların yapıldığı gözden geçirilir ve bunlar üzerinde durulur (MEB, 2001).

Kurum denetimi ile birlikte, yönetici ve öğretmen denetimi yapılması da esastır. Ancak zorunlu hallerde yönetici ve öğretmenlerin denetimi, kurum denetimi dışında da yapılabilir. Kurumların, yöneticilerin, öğretmenlerin ve diğer personelin her yıl rehberlik ya da denetim amacıyla en az bir defa denetlenmesi esastır. Hiçbir kurum, yönetici, öğretmen ve diğer personel iki takvim yılı üst üste denetimsiz bırakılamaz. Ancak, bu hüküm açık ilköğretim okulunda görevli olanlar ile bakanlık merkez, taşra ve yurtdışı örgütü ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarında geçici olarak görevlendirilenlere uygulanmaz (MEB, 2001). Ortaöğretim kurumlarının denetimi ise yine belli bir programa göre yapılmakla birlikte, denetim aralıkları en az üç yılda bir gerçekleşmektedir. Okulların olumlu rapor almaları sonucu bu aralıklar daha uzun da olabilmektedir. Orta öğretim kurumlarının denetimleri, doğrudan bakanlığa bağlı olan Teftiş Kurulu Başkanlığından gelen bakanlık denetçilerinden ve yardımcılardan oluşan gruplarca gerçekleştirilmektedir.

Kurum denetimi sırasında dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunları üç başlık altında toplamak mümkündür. 1) *Denetimi planlama* aşamasında göz önünde bulundurulması gereken hususlar; amaçların saptanması, kurumun tanınması, gözlenecek faktörlerin saptanması, gözlem formunun hazırlanması ve görev bölümünün yapılmasıdır. 2) *Planın uygulanması* aşamasında ise işbirliğinin sağlanmasına, gözlem ve incelemenin gerektiği gibi yapılmasına, gözlem formunun özenle doldurulmasına ve önlemlerin uygulanması ve izlenmesine dikkat etmek gerekmektedir (Taymaz, 1982, 112–113). *Değerlendirme* sürecine gelince, dört hususa hassasiyet gösterilmesi gerekmektedir ki bunlar; gözlem sonuçlarının değerlendirilmesi, toplantı düzenlenmesi, denetim raporunun düzenlenmesi ve denetim defterine işlenmesidir (Taymaz, 1982, 114).

Kurum denetimi sona erdikten sonra, denetçi grubun bir denetim raporu hazırlaması gerekmektedir. Kurum denetim raporu (Ek 3), öğretmen ve yönetici denetim formlarındaki bilgiler ile kurum denetim raporundaki başlıklar altında toplanan veriler esas alınarak doldurulur (MEB, 2001). Kurum denetim raporunda, kurumun ve iş görenlerinin olumlu ve olumsuz yanları belirtilerek, ödül alması gerekenler önerilir, diğerleri için ise gerekli olan rehberlik çalışmalarına değinilerek; onların geliştire-

rilmesine çalışılır. Ayrıca, kurumdaki gereksinimler belirlenir ve bunların sağlanması için önerilerde bulunulur. Kurum denetim raporu ve formları en geç on beş gün içinde yazılır ve başkanlığa sunulur. İki örnek olarak düzenlenen kurum denetim raporu ile yönetici ve öğretmen denetim formları başkanlığa sunulur. Başkanlık; kurum denetim raporunun değerlendirme bölümü ile yönetici ve öğretmen denetim formlarının bir örneğini denetim yapılan kuruma, kurum denetim raporunun diğer bölümlerini millî eğitim müdürlüğünün ilgili birimlerine gönderir. Kurum denetim raporunun bir örneği başkanlıkta saklanır. Öğretmen ve yönetici denetim formlarının diğer örnekleri ise ilgililerin sicil dosyalarına konulmak üzere sicil hizmetleri bürosuna gönderilir (MEB, 2001).

b) Ders Denetimi

Ders denetimi, okullarda genel denetimler sırasında ya da bunlardan ayrı olarak yapılan, öğretmenlerin kendi alanlarındaki yetkinliğini, çalışmasını, uyguladığı yöntemleri, bunları uygulamadaki yeterliliğini, öğrencilerin yetiştirme düzeylerini inceleyip değerlendirmeye yönelik bir denetim türüdür (Taymaz, 1982, 9). Ders denetimlerinde, görülen ders saatlerindeki çalışmaların değerlendirilmesi yapılmaktadır. Ayrıca, öğretmenin, öğretim programını ve yıllık ders plânlarını ne dereceye kadar uygulamış olduğu da ders denetimlerinde dikkat edilen hususlardan biridir. Öğretmenin soru düzenlemedeki yeterliliği, yaptığı yazılı yoklamalar, yaptırdığı ödevler ve bunları değerlendirmede dikkati, atölye çalışmaları ile kazandırdığı bilgi ve beceri düzeyi, öğrencileri kişisel çalışmalara yönlendirmede gösterdiği başarı, okul içi ve dışı etkinlik ve davranışları da incelenip değerlendirilmektedir (MEB, 2004). Öğretmen denetiminden sonra yukarıda belirtilen hususların gerçekleşme durumunu belirlemek amacıyla, "öğretmen ders denetimi"; yönetici ve gerekli görülen diğer işgören haklarında da, ulaşılan kanaate göre "Personel Denetleme" raporları düzenlenir (MEB, 2005).

Ders denetimi, okulun bir parçası olan, derslik, salon, laboratuvar, atölye ve işliklerde gerçekleştiği için, bu yerlerin fiziksel özellikleri de denetlenmiş olur. Ancak ders denetimi deyince akla genellikle öğretmenlerin etkinliklerinin denetlenmesi gelmektedir. Öğretmenlerin denetimi şu amaçlarla gerçekleştirilmektedir:

- a) Eğitim öğretimdeki başarı derecesi hakkında bilgi edinmek
- b) Olumlu davranışlarını belirlemek
- c) Görevini en iyi biçimde yapmaya özendirmek
- d) Eğitim ve öğretimde birliği sağlamak üzere rehberlik ve yardımda bulunmak
- e) Kurumda uyguladıkları öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirmek
- f) Öğretim araç ve gereçlerinin sağlanmasında ve kullanılmasında yardımcı olmak
- g) Öğrenci başarısının bilimsel yöntemler ile ölçülmesi ve değerlendirilmesinde yardım etmek
- h) Karşılaştığı sorunların çözümünde yol göstermek
- i) Özel eğitim gerektiren öğrenciler için aldığı önlemleri geliştirmek ve yönlendirmek
- j) Sınıf içi ve çevredeki eğitimsel liderliğini belirlemek (MEB, 2001).

◆ Ali Taş / Canan Günel

Ders denetimi sırasında bazı sorunlarla karşılaşmak olasıdır. Bunların başında; denetçilerin gerek okul yöneticilerinden gerekse öğretmenler hakkında önceden almış oldukları duyumlardan etkilenerek objektif değerlendirme yapamamaları gelmektedir. Ayrıca, öğretmenler hangi kıstaslara göre değerlendirildiklerini açıkça bilmedikleri için ve açıklık ilkesine uyulmadığı zamanlarda da olumlu ve olumsuz yanlarını öğrenememektedirler. Bunlara ek olarak, bazı denetçilerin -özellikle klasik yaklaşımı benimsemiş olanların- öğretmenlere gerekli rehberlik ve güdülemeyi sağlamadıkları bir gerçektir ve öğretmenler bu tür denetçilerin tutum ve davranışlarından genellikle hoşnut değillerdir (Taymaz, 1982, 92-93).

Öğretmenin ders etkinliklerinin planlı olarak gözlenmesi ve gözlem sonuçlarının işlenmesi için "Öğretmen Denetim Formu" kullanılmaktadır (Ek 4). Bu formda denetçi, normal koşullarda öğretmenin ders verirken uyması gereken genel kuralları ve öğretimdeki becerisi hakkında önceden kabul edilen bareme göre başarı derecesi saptar ve formdaki hanesine işaret koyar (Taymaz, 1982, 97).

Öğretmen denetiminde dikkat edilecek bazı noktalar vardır ki bunlar öğretmenin, denetimden gerekli faydayı elde etmesi ve denetimin amacına ulaşması için çok önemlidir. Öncelikle ders denetimi önceden planlanmalı ve denetimden önce, denetçi dersine gireceği öğretmenle görüşmeli; ne zaman derse gireceğini duyurmalıdır. Böylece öğretmenle tanışma sağlanmış olacağı için, denetçinin rehberlik yapabilmesi mümkün kılınacaktır. Ayrıca denetçi derse öğretmenle birlikte girmeli ve dersten öğretmenle birlikte ayrılmalıdır. Denetçi, ders sırasında sınıfın bir üyesi gibi davranmalı, öğrencilerin ve öğretmenin dikkatini dağıtacak davranışlardan kaçınmalı ve gerekli gözlem formlarını doldururken veya not tutarken bunu öğretmene hissettirmemelidir. Son olarak, ders denetimlerinde ders içi ve dışı etkinlikler birlikte değerlendirilmeli; değerlendirme sonuçları kesin olarak belirlenmeli ve öğretmenle denetimden sonra demokratik bir ortamda yalnız bir görüşme yapılarak, gerekli rehberlik sağlanmalıdır (Taymaz: 1982, 93-96).

C) Sonuçlar Ve Bulgular

Bu bölümde, İngiltere ve Türkiye'deki denetim sistemlerinin karşılaştırılması yapılırken, en önemli benzerlik ve farklılıklara değinilmiştir. İlk olarak dışsal eğitim organlarını karşılaştırdığımızda, İngiltere'de bakanlıktan bağımsız bir kurum olan OFSTED karşımıza çıkarken; Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı'na ve Millî Eğitim Müdürlüklerine bağlı Teftiş Kurul Başkanlıkları denetim kurumlarını oluşturmaktadır. Dolayısıyla denetim sistemindeki ilk fark temelde göze çarpmaktadır. İngiltere'de okulları denetleyen kurum bakanlıktan bağımsız, Türkiye'de ise doğrudan Bakanlığa bağlıdır. Bunun yanı sıra bir benzerlik göze çarpmaktadır ki; hem İngiltere'de hem Türkiye'de taşra örgüt yöneticileri denetim hakkına sahiptirler.

İngiltere'de veliler denetim sürecine aktif olarak katılabilmektedir. Ayrıca okul; velileri, denetçilerin okulda oldukları günler konusunda bilgilendirmek zorundadır. Bu süreç içinde okula gelemeyecek olan veliler ise denetçiler tarafından sağlanan okul gözlem anketi doldurarak, denetim sürecine katılabilmektedirler. Oysa Türkiye'de veliler okulun ne zaman denetim geçirdiği konusunda bilgilendirilmedikleri gibi, edim değerlendirmenin uygulandığı pilot okullar dışında velilerin okulu denetleme üzerinde söz hakkı bulunmamaktadır.

Diğer bir fark ise, içsel denetim konusudur. İngiltere'de okulların kendi kendini denetlemesi olarak algılanan içsel denetim yıllardır desteklenmiş ve geliştirilmiş bir konu iken, Türkiye'de okulun kendini değerlendirmesi günümüzde pilot okullarda uygulanan performans değerlendirme yönteminde varlığını göstermektedir. İngiltere'de bu konuya uzun zamandır önem verilmektedir. İçsel denetimi daha da yoğun hale getirmenin ve okullara daha çok güvenmenin, öğretmenleri kendilerini geliştirme konusunda güdülemek için gerekli olduğu vurgulanmaktadır (Ofsted, 2004). Dolayısı ile Türkiye'de okulların kendilerini değerlendirmesinin denetimin bir parçası olmaması bir başka farklılığı ortaya çıkarmaktadır.

Söz konusu ülkeler arasında, denetim sonuçlarına göre de bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. İngiltere'de okulların denetimi sonunda tatmin edici sonuçlar elde edilmezse, bu okullar "Özel Önlemler" kategorisine alınıp, bir süre daha gözlem altında tutulmaktadır ki; bu süre sonunda hala yeterli ilerleme görülmezse, okul Eğitim Bakanlığı'na kapatılmaktadır. Türkiye'de ise iyileştirme çalışmaları yoğunlukla yapılmakta, denetimler sıklaştırılmakta ancak hiçbir okul ilerleme kaydedemediği için kapatılmamaktadır. Böyle bir durumda önlem olarak, yönetici kadro ve eğitim öğretim iş görenleri değiştirilmektedir. Denetçilerin, bir okulun kapatılması konusunda söz hakkı vardır; ancak bu, okuldaki öğrenci sayısının yetersiz olması durumunda söz konusudur. Öğrenci sayısının az olduğu hallerde, denetçi önerisi ile okul kapatılabilmekte ve öğrenciler taşıma yöntemi ile başka okullarda öğrenimlerine devam edebilmektedir.

İki ülkenin denetim sistemindeki benzerliklere gelince; ulusal denetçilerin ve il teftiş kurullarından gelen müfettişlerin okula denetim için gelmelerinden önce ihbarname göndermeleri bunlardan ilkidir. Okullara ani baskın yapıyormuş gibi gitmekten, asıl amacın okuldaki kaliteyi artırıcı çalışmalara yardım etmek olduğunu göstermek gerekmektedir. Denetim tarihi konusunda okulu bilgilendirmek aradaki güven oluşumu için faydalıdır.

Başka bir benzerlik ise denetçilerin; denetimler için çeşitli gözlem formları kullanmaları ve de denetimler sonunda çalışmalar ve bulgularla ilgili rapor yazmalarıdır. Her iki ülke denetim sisteminde de kurumlara ve eğitim-öğretim iş görenlerine geri bildirim sağlamak, denetimin amacına ulaşması için en gerekli etkinliklerden biri olarak görülmektedir. Dahası bu raporlar, gelecek denetimler için de öngörü oluşturmaktadır.

Son olarak, her iki ülkede de, denetim sisteminde katılımcı bir yöntemin benimsendiği görülmektedir. Özellikle son 2004-2005 eğitim öğretim yılından sonra, Türkiye'de uygulanmaya çalışılan performans değerlendirmede katılıma oldukça fazla önem verilmektedir. Denetçiler; öğretmenlere, yöneticilere ve kurumlara, gelişim ve iyileşme sağlamak için rehberlik yapmaktadırlar. Denetçiler, öğretmenlerin ve kurumların açığını bulmaya çalışmak yerine, güçlü yanlarını takdir etmekte; zayıf yanların da iyileştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması konusunda önerilerde bulunmaktadırlar.

◆ Ali Taş / Canan Günel

Kaynakça

- BAŞAR, H. (2000). **Eğitim Denetçisi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık
- BAŞARAN, İ. E. (1996). **Türkiye Eğitim Sistemi**. Ankara: Yargıcı Matbaası
- _____ (1998). **Eğitime Giriş**. Ankara: Bilim Kitap Kırtasiye
- EURYDICE (2005). "Avrupa'daki Eğitim Sistemleri Üzerine Özet Belgeler". [http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/United%20Kingdom%20\(TR\).doc](http://www.megep.meb.gov.tr/megep/genel/moduler/ulkeler/United%20Kingdom%20(TR).doc) , (04.07.2005)
- _____ (2004). "The Information Database on Education Systems in Europe: the Education System in The United Kingdom",. <http://www.eurydice.org/Eurybase/Application/frame-set.asp?country=UK&language=VO>, (05.07.2005)
- _____ (2001). "National Reports on Approaches to the Evaluation of Schools Providing Compulsory education: explanatory notes, terminology, guidelines", http://www.eurydice.org/Documents/Evals/files/outils%20de%20collecte%20evaluation_EN.pdf, (05.08.2005)
- MEB. (2005). "Millî Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Yönetmeliği", <http://tkb.meb.gov.tr/yonetmelik.htm> , (17.08.2005)
- _____ (2004). "Teftiş kurulu Başkanlığı ile Bakanlık Müfettişlerinin Görev, Yetki ve Sorumlulukları", <http://tkb.meb.gov.tr/gorevvesorumluluk.html>, (10.08.2005).
- _____ (2001). "İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesi", <http://www.meb.gov.tr/index800.htm>, (16.08.2005) .
- _____ (1993). "Teftiş Kurulu Tüzüğü", <http://www.meb.gov.tr/index800.htm>, (16.08.2005).
- OFSTED (2005a). "How We Inspect State Schools", <http://www.ofsted.gov.uk/howwework/index.cfm?fuseaction=howwework.inspections&id=10> , (22.06.2005).
- _____ (2005b). "Self-Evaluation and The Self-Evaluation Form", <http://www.ofsted.gov.uk/ofsteddirect/index.cfm?fuseaction=displayarticle&articleid=28&issueno=2>, (22.07.2005).
- _____ (2005c). « Inspection Judgements », <http://www.ofsted.gov.uk/publications/index.cfm?fuseaction=pubs.displayfile&id=3855&type=pdf>, (22.08.2005).
- _____ (2005d). « Parents Documents », <http://www.ofsted.gov.uk/inspectors/index.cfm?fuseaction=questionnaires>, (14.08.2005).
- _____ (2004). "Future of Inspection: A consultation Paper". <http://www.ofsted.gov.uk/publications/index.cfm?fuseaction=pubs.summary&id=3566> , (04.08.2005).
- _____ (2003a). "Inspecting Your School", <http://www.ofsted.gov.uk/publications/index.cfm?fuseaction=pubs.displayfile&id=3662&type=pdf> (13.08.2005)
- _____ (2000). "Evaluating Educational Inclusion: Guidance for Inspectors and Schools",
- _____ (2003b). "The Inspection Process", <http://www.ofsted.gov.uk/publications/docs/hb2003/primaryhb03/hmi1359-06.html>, (08.08.2005). <http://www.ofsted.gov.uk/publications/index.cfm?fuseaction=pubs.summary&id=459>, (08.08.2005).
- TAYMAZ, H. (1982). **Teftiş: Kavramlar, İlkeler, Yöntemler**. Ankara: Sevinç Matbaası.

EKLER:

Ek 1 :Veli Görüş Anketi (İngiltere) (Ofsted, 2005d)

ANNE BABA VE BAKICILARIN OKUL HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

Okulun Adı:

Müfettişler yakında okulu denetlemeye geleceklerdir. Bu anket formunu kullanarak okul hakkındaki görüşlerinizi belirtebilirsiniz sevinecektir. Lütfen aşağıdaki cümleleri okuyun ve her birine katılma derecenizi en iyi belirten kutuya “y” işareti koyun. Okula devam eden birden fazla çocuğunuz varsa ve görüşleriniz çocuktan çocuğa değişiyorsa, lütfen her çocuk için ayrı bir form doldurun.

Cevaplarınız yalnızca denetim kurulu tarafından görülecek, ancak anne ve babaların bir bütün olarak görüşlerinin bir özeti okula da gösterilecek ve denetleme raporunda yer alacaktır. Çocuğunuz anaokulu sınıfında, üniteye ya da altıncı sınıftaysa, özet görüşler bütün okul hakkında olacaktır.

Lütfen, bu görüşlerin ilişkin olduğu çocuğun yaşını belirtin:

	Tamamen Katılıyorum	Katılıyorum	Katılmıyorum	Hiç Katılmıyorum	Bilmiyorum
1 Çocuğum okuldan hoşlanıyor.					
2 Çocuğum iyi ilerleme gösteriyor.					
3 Okuldaki çocuklar uslu.					
4 Çocuğuma okulda sataşmıyor veya baskı uygulanmıyor.					
5 Öğretim iyi.					
6 Çocuğumun durumu hakkında bana yeterli bilgi veriliyor.					
7 Bir soru, sorun ya da şikayet olduğunda okula rahatlıkla başvurabiliyorum.					
8 Okul personeli çocuğumun çok çalışmasını ve olabildiği kadar başarılı olmasını bekliyor.					
9 Okul iyi yönlendiriliyor ve yönetiliyor.					
10 Okul personeli çocuğuma adil davranıyor.					
11 Okul, anne ve babaların görüşlerini soruyor ve öneri ve endişelerini dikkate alıyor.					
12 Okul personeli çocuğuma evde nasıl yardımcı olabileceğimi açıklıyor – ya da – Okul uygun ev ödevleri veriyor					
13 Okul personeli çocuğumu olgun ve bağımsız olmaya teşvik ediyor.					
14 Çocuğumun ilginç bulduğu ve hoşlandığı büyük bir dizi faaliyet var.					
15 Çocuğumun başlangıçta okula alışması için yapılan düzenlemeler iyiydi.					

Başka bir görüş belirtmek isterseniz bu formun arkasını kullanın ya da baş müfettişe ayrıca yazın. **Lütfen hiçbir okul personelinden isim vererek söz etmeyin.** Görüşleriniz için teşekkür ederiz. Lütfen bu formu verilen zarfa koyarak baş müfettişe gönderin. Okul bunu nasıl yapabileceğini açıklayacaktır.

◆ Ali Taş / Canan Günel

Ek 2: Kurum Denetim Yargıları (İngiltere) (Ofsted, 2005c)

Denetim Yargıları

Ölçütlerin anahtarı: 1 çok iyi; 2 iyi; 3 yeterli, 4 yetersiz

AYRINTILI ETKİLİLİK

Eğitim, öğrenciye ilgi ve diğer hizmet koşulları, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada ne kadar etkili, yeterli ve kapsamlıdır?	*	*
Okul, öğrencilerin refahını sağlamak için diğerleriyle ne kadar iyi bir ortaklık içinde çalışmaktadır?		
Kuruluş Aşamasındaki kalite ve standartlar	*	
Okul Öz değerlendirmesinin etkililiği		
Gerekli gelişmeleri başarma kapasitesi	Evet/Hayır	Evet/Hayır
Geçen denetimden beri, gelişme kaydetmek için etkili adımlar atılmıştır	Evet/Hayır	Evet/Hayır

BAŞARILAR VE STANDARTLAR

Öğrenciler ne kadar başarılıdır?	*	
Öğrenciler tarafından ulaşılan standartlar		
Öğrenci grupları arasındaki önemli farklılıkları göz önünde bulundurarak; öğrenciler ne kadar ilerleme kaydetmektedirler?		
Öğrenme güçlükleri ve yetersizlikleri olan öğrenciler ne kadar ilerleme kaydetmektedirler?		

KİŞİSEL GELİŞİM VE REFAH

Öğrencilerin kişisel gelişim ve refahları ne kadar iyidir?	*	
Öğrencilerin ruhsal, ahlaki, sosyal ve kültürel gelişimlerinin oranı		
Öğrencilerin davranışı		
Öğrencilerin devam durumu		
Öğrenciler eğitimlerinden ne kadar hoşnutlar?		
Öğrencilerin güvenlik uygulamaları yaptıkları oran		
Öğrencilerin sağlıklı bir yaşam tarzı benimsedikleri oran		
Öğrencilerin topluma olumlu katkıda buldukları oran		
Öğrenciler gelecekteki ekonomik refahlarına katkıda bulunacak işyeri becerilerini ve diğer yetenekleri ne kadar iyi geliştirmektedirler?		

KOŞULLARIN KALİTESİ

Öğretim ve öğrenme, öğrencilerin ihtiyaçlarının tamamının giderilmesini sağlamada ne kadar etkilidir?	*	
Müfredat ve diğer etkinlikler öğrencilerin ihtiyaçlarını ve ilgilerini karşılamada ne kadar yeterlidir?	*	
Öğrencilere gösterilen ilgi, rehberlik ve destek ne kadar iyidir?	*	
Koşullar öğrencilerin refahını ne ölçüde desteklemektedir?	*	

LİDERLİK VE YÖNETİM

Liderlik ve yönetim, bütün öğrencileri desteklemede ve başarıyı artırmada ne kadar etkilidir?	*	
Tüm kademlerdeki liderler ve yöneticiler gelişimi ve yüksek kalitede ilgi ve eğitim sağlamayı ne kadar etkili gerçekleştirebilmektedir?		
Performans ne kadar etkili izlenmektedir değerlendirilmektedir ve kalite sağlamak ve öz değerlendirme yapmak aracılığı ile zor hedefleri başarmak için ne kadar gelişim gösterilmektedir?		
Öğrenciler ellerinden gelenin en iyisini yapabilsin diye fırsat eşitliği ne kadar iyi sağlanmakta ve ayrımcılıkla başa çıkılmaktadır?		

İngiltere ve Türkiye’deki Okulların Denetimi ◆

Kaynaklar paranın değerinin artırılması için ne kadar iyi planlanmaktadır?		
Hükümetin ve diğer danışma kurumlarının sorumluluklarını yerine getirme oranı		
Öğrencilerin korunmasını sağlamak için iş görenlerin yeterliliği ve uygunluğu	Evet/Hayır	Evet/Hayır
Bu okul Özel Önlemler gerektiriyor mu?	Evet/Hayır	
Bu okul gelişim göstermek için bir uyarı gerektiriyor mu?	Evet/Hayır	
Okulun öğrencilerin sağlıklı olmalarını sağladıkları oran		
Öğrencilerin sağlıklı yeme ve içme alışkanlıkları kazanmaları desteklenmekte ve sağlanmaktadır		Evet/Hayır/Cevap Yok
Öğrencilerin düzenli spor yapmaları desteklenmekte ve sağlanmaktadır		E/H/CY
Öğrencilerin sigara ve madde bağımlılığının önüne geçilmektedir		E/H/CY
Öğrenciler cinsel sağlık konusunda eğitilmektedirler.		E/H/CY
İş görenlerin öğrencilerin güven içinde olmalarını sağlama oranları		
Öğrencilerin güvenliğini sağlama prosedürleri yeni yasal değişiklikler gerektirmektedir?		E/H/CY
Risk değerlendirme prosedürleri ve ilgili iş gören eğitimi yerindedir.		E/H/CY
Çetecilik ve ırkçılık gibi anti sosyal davranışları azaltmak için önlemler alınmaktadır.		E/H/CY
Öğrenciler belli başlı riskler ve onlarla başa çıkma konularında eğitilmektedirler.		E/H/CY
Öğrencilerin olumlu katkıda bulunma oranları		
Öğrencilere sabit, olumlu ilişkiler geliştirmede yardım edilmektedir.		E/H/CY
Öğrenciler, bireysel ya da toplu halde, kendilerini etkileyen kararlar vermeye katılabilmektedirler.		E/H/CY
Öğrenciler okulda ve daha geniş topluluklarda girişimde bulunmaya, etkinliklere katılmaya ve bunları başarmaya teşvik edilmektedir.		E/H/CY
Okulun öğrencilerin ekonomik refahlarını başarmalarını sağlama oranı		
Öğrencilerin temel yeteneklerini ilerletme koşulları vardır.		E/H/CY
Öğrencilerin girişkenlik becerilerini ve takım çalışmalarını geliştirmeleri için gerekli fırsatlara sahiptir.		E/H/CY
Bütün öğrencilere kariyer eğitimi ve rehberlik sağlanmaktadır.		E/H/CY
Eğitim, 14-19 yaşındaki tüm öğrencilere iş ve ekonomi anlayışı sağlamaktadır.		E/H/CY

◆ Ali Taş / Canan Günel

Ek 3: Kurum Denetim Formu (MEB, 2001)

T.C.
.....VALİLİĞİ
Millî Eğitim Müdürlüğü
İlköğretim Müfettişleri Başkanlığı

KURUM TEFTİŞ RAPORU
(Özel Öğretim Kurumları Hariç)

Teftiş edilen kurum ve telefon no	:				
Teftişin başladığı tarih	:				
Teftişin bitirildiği tarih	:				
Kurumun son genel teftiş tarihi	:				
Kurum müdürünün adı-soyadı, mebis no	:				
Bina mülkiyetinin kime ait olduğu	:				
Lojman sayısı ve durumu	:				
Isınma aydınlanma, su ve kanalizasyon durumu	:				
Özel derslik, laboratuvar ve atölyelerin durumu	:				
Kitaplık ve okuma salonu durumu	:				
Spor salonu, oyun alanı ve spor tesisleri	:				
Öğretim şekli	:				
Okutulan yabancı diller	:				
Mevcut bölümlerin durumu	:				
Açık geçen dersler	:				
Kadrolu yönetici sayısı	:				
Kadrolu öğretmen sayısı	:				
Memur ve hizmetli sayısı (Kadrolu/sözleşmeli)	:				
Öğrenci Sayısı	:	Yatlı	Gündüzlü	Genel Toplam	
		K	E	K	E
Devam eden					
Devamsız					

KURUM TEFTİŞ RAPORU

- 1) Fizikî Durum:
- 2) Eğitim-Öğretim Durumu6060
- 3) Büro İşleri
- 4) Öğrenci işleri
- 5) Personel işleri
- 6) Hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri.
- 7) Demirbaş
- 8) Değerlendirme

Adı ve Soyadı	Görevi	Branşı	Puanı	Derecesi	Hizmetiçi Eğitim İhtiyacı
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Kurum başarı puanı :

- 9) Kurumun ihtiyaçları ve fazlalıkları
 - a) Personel (yönetici, yönetici yardımcısı, öğretmen ve diğer personel)
.....
.....
 - b) Yatırım ve onarım
.....
.....
 - c) Donatım
.....
.....
- 10) Teftişte görev alan müfettiş ve müfettiş yardımcıları
 - a)
 - b)
 - c)
 - d)

- 11) Teftiş ile ilgili görüş ve öneriler

İlköğ.Müf.	İlköğ.Müf.	İlköğ.Müf.	İlköğ.Müf.	İlköğ.Müf.
.....

İncelenmiştir.
.../.../200
.....
Grup Başkanı

UYGUNDUR
.../.../200
.....
İlköğretim Müfettişleri Başkanı

◆ Ali Taş / Canan Günel

Ek:4 Öğretmen Denetim Formu (Türkiye) (MEB, 2001)

ÖĞRETMEN TEFTİŞ FORMU

1. İli/İlçesi
2. Okulu
3. Adı ve Soyadı
4. Mebsis No
5. Meslekî Kıdem ve Kadrosu
6. Branşı/ Ek Branşı
7. Okuttuğu Sınıf/ Ders
8. Teftiş Edilen Sınıf/ Ders
9. Teftiş Tarihi

GÖZLENEN DAVRANIŞLAR

A. DERSLİĞİN EĞİTİM-ÖĞRETİME HAZIRLIK DURUMU <ul style="list-style-type: none">Dersliğin düzenlenmesi, bakımı ve temizliği,Derslikte gerekli olan etkinlik ve ilgi köşelerini oluşturma,Derslikte seviyeye uygun ders/oyun,araç,gereç ve materyalleri bulundurma,Sınıf kitaplığı/ kitap köşesi oluşturma ve gerekli kayıtları tutma,					
B. EĞİTİM ÖĞRETİM DURUMU <ul style="list-style-type: none">Yıllık,ünite,günlük ve diğer öğretim plânlarını hazırlama ve uygulama,Öğrenme ilkelerini gözetme, dersin/etkinliğin araç ve konusuna uygun strateji. Yöntem,teknik ve araçları seçme,etkili kullanma ve kullandırma. Derslikteki etkinlik ve ilgi köşelerini etkili kullanma ve kullandırma, Gezi,gözlem,inceleme ve araştırma ile deneylere yer verme,Öğrencilerin öğrenme etkinliklerine aktif katılımını sağlayacak ortam ve süreçleri hazırlama. öğrencilerle etkili iletişim kurma ve sürdürme,Öğrenci seviyesine ve mevzuatına uygun ödev verme,araştırma yaptırma,bilgiye ulaşma yollarını öğretme,öğrenmeyi öğrenen bireyler yetiştirme,Öğrencilerde ulusal bilinci ve ulusal değerlere saygı ve sevgiyi geliştirme, seviyelerine uygun olarak istiklâl Marşı, Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi. Öğrenci Andı, Atatürk İlke ve inkılaplarını öğretme. Öğrencilere okuma zevki ve alışkanlığı kazandırma, Türkçe'yi etkili ve doğru kullanma ve kullandırma.Öğrencilere ders programlarının öngördüğü hedef ve hedef davranışları kazandırma, sorumluluk ve güven duygusu kazandırma,Sınıflarda özel eğitimi gerektiren öğrencilerle ilgili etkinlikleri yürütme,Öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme,Öğretmenin sınıf içi çevredeki eğitimsel liderliği becerisi,					
C. YÖNETİM-ÇEVRE İLİŞKİLERİ VE MESLEKİ GELİŞİMİ <ul style="list-style-type: none">Yönetici, öğretmen ve diğer personel ile iş birliği içinde verilen görevleri yapma,Okuttuğu sınıf ve dersle ilgili defter,dosya ve kayıtları tutma,Törenlere, meslekî toplantı, eğitici kol etkinlikleri, öğretmenler kurulu, şube öğretmenleri kurulu ve zümre öğretmenleri toplantılarına katılma. kararlar alma ve uygulama,Çevreyi tanıtma ve koruma, velilerle uyumlu ilişkiler kurma, eğitim öğretim etkinliklerinde çevreden yararlanma.Öğrencileri. okulunu ve öğretmenlik mesleğini sevmeye, benimsemeye ve örnek olma,Mesleğin ve görevinin gerektirdiği ilke ve kurallara uyma,Kendini yetiştirme, eğitimle ilgili eserleri okuma mevzuatı ve çağdaş öğretim stratejilerini izleme, öğrenme ve uygulama,					
D. HİZMETİÇİ EĞİTİM GEREKSİNİMİ	E. DEĞERLENDİRME				
	BÖLÜM	A	B	C	TOPLAM
	Puan Değeri	10	70	20	100
	Başarı Puanı				
Başarı Derecesi					

İlköğretim Müfettişi

İlköğretim Müfettişi

UYGUNDUR
.../.../200
Grup Başkanı
Resmî Mühür ve İmza

INSPECTION OF SCHOOLS IN ENGLAND AND TURKEY

Ali TAŞ*
Canan GÜNEL**

Abstract

In this paper, definition of inspection at schools and its scope are explained, identifying significance of inspection on educational quality in brief. First, inspection types existing in state funded schools in England are classified; national and local institutions implementing external inspection of schools are presented and inspection stages carried out national institutions are introduced. Then, general aspects of inspection in Turkey and inspection departments are examined. Moreover, dimensions of school and teacher inspections are attempted to be identified. Finally, school inspection processes in each country are compared in the aspects of similarities and contrasts.

Key Words: Inspection, inspector, educational management

* Assist.Prof.; SDÜ.Burdur Faculty of education

** Süleyman Demirel University, English Instructor